

Dr. ČENĚK STROUHAL:

FYSIKÁLNÍ ÚSTAV ČESKÉ UNIVERSITY KARLO-FERDINANDSKÉ V PRAZE

SKIZZA HISTORICKÁ

... forsan et haec olim
meminisse juvabit.

Z profesorů, působících dnes na naší české universitě Karlo-Ferdinandské, málo jest již těch, kteří stáli u kolébky samostatné české university, a ještě méně těch, kteří vzpomínají dob, kdy se nově zřizovala. Není divu. Žijeme přítomností a hledíme do budoucnosti. Jsme jako cestovatelé, kteří stoupají na horu, aby dostoupili jejího temene; zírati za sebou nemají času, spěchají vpřed; ale když šťastně dostoupí svého cíle, bodu nejvyššího, rádi stanou a přehlížejí dráhu, kterou vykonali, těšíce se, že překonali tak mnohou obtíž, která jim bránila dostati se rychle k cíli. Universita, nejvyšší učeliště vědecké, má též takové cíle, a má jich mnoho. Některých dosáhne a již zase jiné vystupují na obzor; tak to vyžaduje stálý její rozvoj, spěchající za zdokonalením všestranným. Důležitým cílem takovým jest vybudování ústavů s universitou spojených, jakož i budov pro rozmanité semináře, pro posluchárny a pro úřední místnosti akademické. Program jest veliký, vyplňuje se pozvolna. Ale když některá z těch budov se vystaví a užívání se odevzdá, bývá to pro universitu a příslušnou fakultu zvlášť dnem radostným a slavnostním. Takovým byl den 13. ledna 1908, kdy se konala v novém fyzikálním ústavu u Karlova ve velkém jeho sále první přednáška. To byla taková chvíle, kdy se po dlouhém, celé čtvrt století trvajícím úsilí konečně dosáhlo cíle, a kdy vzpomínky na léta uplynulá, léta veliké práce a neúmorné píce, více než jindy mi vystupovaly na mysl.

I.

Bylo na počátku roku 1882. Universitní zákon (ze dne 28. února 1882) dosáhl císařské sankce a ministerstvu k. a v. uloženo, aby zákon dle postupného aktivování fakult provedlo. Na jaře toho roku konstituovaly se sbory profesorské fakulty právnické a filosofické, provedly se volby děkanů – později rektora – a začalo se pracovati na organizaci ústavů, seminářů a všeho, co s tím souvisí. Fakulta filosofická – a na tuto se dále omezím – čítala 14 řádných a 6 mimořádných profesorů. Prvním její děkanem byl

prof. F. J. Studnička, jenž byl ve stálém spojení s vlivnými poslanci na radě říšské, z nichž ve věcech universitních první měl slovo prof. J. Kvíčala. Bylo tehdy dáno heslo, uskrovniti se v požadavcích na fakultu co možná nejvíce. Vskutku náklad na organizaci fakulty filosofické, jak byl navrhován a ještě více, jak byl povolen, byl velice skrovný. Na zařízení ústavu fyzikálního bylo na př. povoleno 10.000 zlatých, suma, na které ovšem nemohl přestat. Z Klementina vystěhovalo se akademické gymnásium a místnosti tak nabyté rozdělily se k účelům fakulty. Fyzikální ústav obdržel malý domek vedle hvězdárny pro laboratoře, druhé poschodí hlavního traktu východního pro sbírky a posluchárnu, a přízemí křídla jižního pro mechanickou dílnu a chemickou laboratoř se strojovnou. Ostatní ústavy fakulty filosofické byly umístěny vesměs nájmem v domech soukromých. V hlavním traktu východním Klementina v prvním poschodí a v přízemí byly posluchárny fakulty filosofické – a jsou tam dosud; z bývalé zasedací síně sboru profesorského, kde také konány státní zkoušky, stala se r. 1907 též posluchárna. Ono heslo, uskrovniti se co možná nejvíce, mělo základ svůj v obavě, že by velkými požadavky mohlo aktivování fakulty a zahájení přednášek býti oddáleno; řeklo se, jen aby vědecká činnost na fakultě začala, třebaš v nejskromnějším způsobu provisorním; to zlepšení že pak jistě bude následovati v čase krátkém, kde na místo provisorních zařízení nastoupí definitivní. To ovšem byl omyl osudný. Změnily se ve vládě osobnosti, změnil se poměry finanční, pokladny, z nichž při zařizování university se mělo a mohlo bráti, se zavřely a neutěšené poměry, jež měly býti provisorní, zůstaly na dlouhá léta definitivními.

Studijním rokem 1883/4 byla zřízena fakulta lékařská. Měla 6 řádných, 4 mimořádné, 2 supplující profesory. Prvním děkanem byl prof. Vilém Weiss. Četní studující této fakulty navštěvovali též přednášky na fakultě filosofické v ústavech přírodovědných. Jest pravda, že frekvence byla tehda skrovná. V roce 1883/4 bylo na filosofické fakultě posluchačů řádných 191, mimořádných (s farmaceuty) 89, na lékařské fakultě řádných 387, mimořádných 18. Ale přes to stísněnost v posluchárnách oněch ústavů přírodovědeckých začala se již jeviti. Sbor profesorský fakulty filosofické zvolil proto ze svého středu komissi, aby zahájila a vedla akci na zlepšení dosavadních nuzných poměrů a postupné vybudování přírodovědeckých ústavů. V komissi byl prof. Jan Krejčí, děkan fakulty (v pořadě druhý), prof. Ant. Frič a já jako referent. Akce, touto komissí zahájená, neměla z počátku úspěchu žádného. Snad bylo též závadou, že stát byl stavbou budovy pro lékařskou fakultu finančně angažován.

Komisse naše ovšem neustala ve své práci; naděje na úspěch vzrostla zejména, když 5. listopadu 1885 se stal po Conradovi z Eybesfeldu ministrem vyučování mladý (34 leta) baron (tehda rytíř) Gautsch z Frankenthurnu, ředitel Teresiana, o němž šla pověst, že má pro vysoké školství plné porozumění a upřímný zájem. A pověst tato měla pravdu. Důkazem toho byla návštěva jeho v Praze, v lednu 1886, k prohlédnutí ústavů a zařízení na obou universitách Pražských, zejména na universitě české. Do fyzikálního ústavu v klementinu zavítal dne 22. ledna a prohlédl všechny místnosti. V rozmluvě s ním vytkl jsem, že místnosti mé byly z uložení ministerstva výslovně jen jako provisorní a jen pro první dobu voleny a přijaty, a že ovšem ve stavu tom nemůže ústav nadále trvati. Gautsch, vrátiv se do Vídně, dal v parlamentu slovy markantními výraz o nedostacích až křiklavých, jež v Praze vlastním názorem byl seznal. Když však po návštěvě uplynul rok a v otázce ústavů se nestalo pranic, usnesl se v letním běhu roku 1887 sbor profesorský na tom, aby do Vídně byla poslána zvláštní deputace, jež by s veškerým důrazem na místech kompetentních o novostavbách jednala. V deputaci byl děkan fakulty prof. Jan Kvíčala, Prof. Lad. Čelakovský a já

jako referent. Dne 27. června 1887 byli jsme přijati ve slyšení od ministra Gautsche. Přijetí bylo velice vlídné a společensky ve formách nejjemnějších. Gautsch ujistil nás o své nejlepší vůli; řekl, že není třeba ho uvědomovati o nutnosti novostaveb; ale „peníze! Dejte mi peníze a já budu ihned stavěti!“. Vzhledem k tomuto výroku, který pronesen s důrazem, tonem přesvědčivým, rozhodli jsme se, žádati za audienci u ministra financí, kterým byl tehdá Dr. Dunajewski. Byli jsme přijati dne následujícího, 28. června; avšak přijetí lišilo se formou i obsahem velice od slyšení dne předešlého. Pan ministr přijal nás u dveří svého pokoje, kde stojíce, jsme mu žádost fakulty přednesli. Zprávu naši vyslechl velice chladně; byl prý vždy proti rozdělení university, ale páni chtěli míti vlastní universitu; stalo prý se dle jich vůle, ať tedy následky si připíší sami sobě; on že lituje, že na českou universitu nemá peněz. Odpověď tato, příkrá a mrazivá, tak nás dojala, že mluvčí prof. Kvíčala hned chtěl odejít. Pan ministr, snad aby nás udobřil, zdržel nás otázkou, co dělá přítel Jireček v Praze? „Děkuji Excellenci,“ odpověděl Kvíčala, „vede se mu dobře“ – a již otevřel dveře a my s lehkou úklonou jsme odešli. V předsíni byl sluha; prof. Kvíčala dal mu do rukou zlatku a obrátiv se k nám prohodil: „Ani za tu zlatku celá audience nestála“. Píše a říkává se dosud, že ministr Dr. Dunajewski byl přítelem Čechů. Ať tomu věří jiní, já nevěřím. Způsob, jakým nás přijal, byl velkopanský, a jízlivost, jakou se vyjadřoval o potřebách české university, této naší hlavní vymoženosti kulturní, jevila smýšlení každé jiné než přátelské. Počítá se mu za zásluhu, že finance rakouské uvedl do pořádku, že odstranil deficit; docílil toho bezohledným odpíráním i nutných výdajů a česká universita zaplatila v první řadě. S těžkým srdcem jsme se vraceli do Prahy a referovali ve sboru profesorském o tom, jakou náladu jsme našli ve Vídni pro naši universitu; s resignací pochopil sbor, že pro nejbližší dobu nelze ničeho doufati.

II.

V období, o němž jsem vyprávěl, šla akce fakulty filosofické více za tím, aby o nutnosti novostaveb byla se strany rozhodující učiněna zásadní přípověď; konkrétních návrhů, zejména co se stavebním míst týče, nebylo žádných. Nové období nastalo, když obec Pražská koupila od eráru pozemky hradební, jež se rozprostíraly od bývalé Slepé brány až ke Karlovu. Městský stavební úřad vypracoval parcelační plán a Zemské bance svěřeno, aby parcely prodávala. Šly na odbyt velice rychle. Sboru profesorskému zdálo se býti výhodným, získati některý z parcelačních bloků pro ústavy přírodovědecké. Zamlouvala se zejména blízkost budov pro fakultu lékařskou, jejíž posluchači navštěvují též ústavy přírodovědecké. Mezitím odstoupil ministr Dunajewski (4. února 1891); jeho nástupcem stal se Dr. Steinbach. Mistodržitelem pro království České byl po baronu Krausovi (od 7. září 1889) hrabě František Thun. Mohu zde konstatovati, že hrabě Thun pro palčivé otázky české university jevil vždy největší zájem a porozumění. Miserie našich ústavů, kterou dobře znal, byla mu odpornou a pocitu tomu dal při příležitosti výraz způsobem velmi markantním.

S ředitelem zemské banky drem. Mattušem jednali jsme dne 15. prosince 1891, děkan fakulty prof. dr. Goll a já. Banka i město Praha jevily ochotu některý blok státu pro stavby universitní odprodati. Vyhlédnut byl nejprve blok K, který ku přání fakulty byl rozdělen ulicí (Tyršovou), jež původně nebyla projektována, na dva K₁ a K₂. Avšak cena zdála se vládě býti velikou. Fakulta ustoupila pak až na krajní blok N (kde nyní je dětská nemocnice), který byl nejlacinější; ale konečně ani tento blok nebyl vládou

zakoupen, poněvadž město žádalo za něj cenu, jež se vládě zdála býti poměrně též vysokou.

Krátce na to nastala působením rektora arcibiskupského semináře, nynějšího p. biskupa králové-hradeckého dra. Doubravy, velká akce o novostavbě semináře na Petříně v zahradě seminářské. Dosavadní místnosti tohoto semináře v Klementinu měl odkoupiti stát a upotřebiti jich pro účely bibliotéční a vyučovací. V komisi jsem byl jako zástupce s profesorem Stupeckým. Komise, jež byla velmi četná a v níž byli ještě zástupci konsistoře, vlády zemského výboru a j., měla porady dne 3. a 4. února 1892. V jisté s tím souvislosti byla též velká universitní komise, kteráž z nařízení ministerstva k. a v. měla prohlédnouti veškeré universitní místnosti, Klementinum, Karolinum, všechny ústavy, zkrátka vše, co universitu českou i německou tvořilo. Komise, v níž jsem byl opět s profesorem Stupeckým jako zástupce české university, pracovala ve dnech 23., 24. a 25. května, a resultát byl ohromně objemný protokoll, z něhož vycházela nedostatečnost místností všude a všude, na české straně a z části i na německé. Právě touto komplikovaností a velikostí celkového úkolu byla akce ohromně znesnadněna; vidělo se, že pro Prahu jsou nutny četné miliony, aby se nedostatky úplně odstranily. Na okamžik se zdálo, že alespoň fysikální ústav bude přece a to brzy se stavěti. Česká fakulta theologická, předpokládajíc novostavbu semináře, reflektovala na místnosti fysikálního ústavu v Klementinu. Ministerstvo odmítlo i opravy dosavadního provisoria tohoto ústavu, s výslovným odůvodněním, že se s novostavbou v nejbližší budoucnosti začne. Avšak vše to padlo s projektem novostavby semináře arcibiskupského, za kterou dr. Doubrava, v těch dobách již kanovník u sv. Víta, marně se zasazoval.

III.

Konečně nastala událost rozhodující a potěšitelná. Vláda poznávajíc, že neustálým stížnostem na nedostatečné umístění vysokých škol pražských, českých i německých, musí konečně býti odpomoženo, koupila od země za cenu 600.000 zl. pozemky slupské. Iniciativu v této záležitosti měli místodržitel hrabě F. Thun a nejvyšší maršálek Jiří kníže Lobkowitz; oba tito zjednali sobě tím veliké zásluhy o rozvoj otázek dalších. Tento mohl nyní, kdy stavební místo bylo dáno, pokračovati jistěji a účelněji dle určitého plánu. Vláda vyslala do Prahy ministra k. a v. rytíře Madeyského, jenž dne 26. června 1894 v průvodu místodržitele hraběte F. Thuna a representantů university navštívil fysikální ústav v Klementinu. Referentem pro školy vysoké u c. k. místodržitelství byl tehdá rytíř Stadler z Wolfersgrünu; u něho, dne 1. dubna 1895, konala se první porada zástupců jednotlivých oborů obou universit o všeobecných dispozicích na Slupech. Vypracován od Pražského stavebního odboru povšechný plán o umístění jednotlivých ústavů. Tento plán, který tvořil první fasi nového období, byl však ve Vídni, ve stavebním departementu c. k. ministerstva vnitra úplně přepracován. Dle tohoto plánu, který tvořil druhou fasi tohoto období, a došel do Prahy na podzim roku 1897, byla pozemky Slupskými položena osa jdoucí dole kolmo k ulici „Na Slupi“ a ústící nahoře šikmo do ulice „U Karlova“. Na levé straně, hledíc z dolejška, v poloze střední a horní, byly projektovány ústavy university německé, na pravé straně ústavy university české, dolní pak poloha byla vyhrazena německé technice. Nahoře, proti naležnici, byla vedle Karlova projektována velká budova pro české ústavy mathematicko-fysikální počítajíc v to též meteorologii a astronomii, proti této budově na druhé straně oné osy německá fysiologie a některý jiný ještě ústav německý. Budovy

pro české ústavy přírodopisné a pro chemii měly být dole v pásnu středním a naproti nim na druhé straně osy ústavy university německé, zejména pro hygienu, farmakologii a farmakognosii. Na základě těchto všeobecných dispozic byla svolána dne 21. listopadu 1897 komise u p. referenta Stadlera k nové poradě. Hned pak kresleny plány, pro českou budovu ode mne. Při tom ukázaly se obtíže s astronomií. Nebylo možno v jediné budově vyhověti požadavkům všem. Prof. Gruss, jenž mezitím byl (1897) jmenován řádným professorem astronomie, prohlásil, že ani poloha nevyhovuje moderním požadavkům hvězdárny, kteráž by nad to v souvislosti s jinými ústavy neměla ani dostatečného klidu ani náležitých rozměrů.

Konečně rozhodlo ministerstvo výnosem d. d. 6. prosince 1898 č. 19230, že astronomie má být z programu vyloučena. Rozhodnutí toto bylo výsledkem porady, která byla konána dne 27. června 1898 v ministerstvu k. a v. a již se účastnili sekční chefové Hartl a Rezek, a referent ministerský o stavbách Holenia a já. Na to kreslil jsem plány nové, na základě četných porad s p. inženýrem Roubalem a vrchním inženýrem Leitzerem.

Zmíniti se dlužno o paralelní akci, kteráž vedena s městem Prahou za tímto účelem, aby postoupena byla eráru zahrádka u Karlova k zaokrouhlení stavebního místa, začez erár měl postoupiti Karlovu svah pod Karlovem na straně západní. Město Prahu zastupoval p. starosta Podlipný, já pak byl zástupcem university. Porady byly konány na místě samém dne 24. června a 20. července 1897, s výsledkem zásadně příznivým.

Když již nové plány byly vypracovány a městskému stavebnímu úřadu předloženy, nastala neočekávaně nová situace tím, že město se zdráhalo ony plány uznati. Chtělo míti přes Slupy silnici, kterou projektovalo tak těsně k ústavům do pásma hořejšího položeným, že tím jejich situace byla ohrožena. Zde bylo třeba dlouhého, úsilovného vyjednávání, aby město tento svůj plán pozměnilo. Porada první konána dne 16. března 1899 na radnici Staroměstské. Porada druhá a rozhodující, při kteréž byli přítomni p. starosta dr. Srb, referent mag. rada Kühn, a stav. rada Václavek, děkan fakulty dr. Dvořák a já jako referent university, konala se dne 18. prosince 1900 rovněž na radnici Staroměstské. Docíleno dohody v tom smyslu, že se smluvila komunikace pro pěší a lehké povozy ve větší od ústavu vzdálenosti. Na provedení této komunikace se však do dnešního dne pracovati nezačalo, nejen pro obtíže terrainu, nýbrž též pro nesnáze, s jakými je spojeno vyústění této komunikace v okolí kostela sv. Apolináře.

Již zdálo se, že se v době nejbližší začne se stavbou. Ale věc mimo nadání přešla do zcela nové fáse. Při kopání základů na zkoušku na straně jihozápadní a západní pro budovu českých ústavů mathematicko-fysikálních ukázalo se, že terrain jest násypem, kde bylo třeba základů 12 až 14 metrů hlubokých, než by se přišlo na pevnou půdu. To by znamenalo 3 poschodí stavěti do země. Poznáním tímto zvráceny všechny dosavadní projekty a věc přišla do nové fáse, třetí. V poradě u referenta c. k. místodržitelství, kterým po Stadlerovi se stal dr. rytíř Geitler, usneseno dne 10. března 1900, že nic jiného nezbývá než velikou budovu pro ony české ústavy rozdělití ve dvě menší, a umístiti obě nahoře proti nalezinci. Německá fysiologie ustoupila níže do polohy střední. Aby tyto dvě menší budovy nestály směrem k nalezinci, do ulice ke Karlovu, šikmo, uznáno za nutné, aby ona osa byla v hořejším pásnu poněkud zlomena, kolmo k budově zemského nalezince. Ministerstvo na tuto změnu přistoupilo. Ve směru oné osy ve středním pásnu byly později vystavěny schody, od jichž směru se tudíž nynější ulice, Albertovem nazvaná, poněkud uchyluje. Uvažováno pak, jak ústavy do dvou přibližně stejně velkých budov rozdělití. Do jedné, na straně k porodnici, měla přijíti

experimentální fyzika, do druhé, na straně ke Karlovu, ústavy ostatní, tedy matematika s matematickou fyzikou, jež jsou spojeny ve společném semináři, pak meteorologie. Avšak tyto ústavy nestačily, aby budovu stejně velikou, jako pro experimentální fyziku, vyplnily. Proto jsem navrhl, aby k ústavům jmenovaným byla ještě přibrána mineralogie. Vskutku se věda tato dle své povahy k vědám matematicko-fyzikálním velmi dobře hodí, tak že se její připojení též z důvodů vnitřních odůvodňovalo. Také nebylo proti tomu návrhu s počátku činěno žádných námitek, a proto se na základě takového rozdělení začalo ihned energicky pracovati především na plánech ústavu fyzikálního. Skizy normativní, týkající se rozdělení místností v budově dle různých jich účelů, podal jsem sám; plány odborné vypracoval p. inženýr Gerstl; porady vzájemné konaly jsme velmi četné a podrobné. Definitivní plány podepsal jsem dne 22. prosince 1902, načež byly odeslány do Vídně k aprobaci a k povolení potřebného nákladu.

Ještě jednou – a to již, když mělo býti k stavbě přikročeno – zvedl se odpor proti stavbě obou ústavů, jak byly projektovány a to se strany ředitelství král. čes. zemského nalezince. V „Národních Listech“ vyšel dne 13. května 1904 článek „Než bude pozdě“ ... (Vážné slovo z kruhů lékařských), ve kterém se poukazovalo na hygienické závady, jež novostavbami vzniknou pro nalezinec (a porodnici). Námitky tyto byly pak úředně do protokollu diktovány od příslušných zástupců lékařských při stanovení stavební čáry v komisi dne 13. června 1904 na staveništi konané. Žádalo se, aby stavební čára byla od ulice pošinuta o 10 metrů; před budovami aby byla zahrádka. Avšak požadavku tomuto nebylo lze vyhověti, ježto by tím byly obě budovy přišly do oněch míst, kde základy byly naprosto nepříznivé – jak již při projektu dřívějším seznáno. Nicméně aby se ukázala dobrá vůle, ustoupeno o 2½ metru. Není pochybnosti, že pošinutí toto bylo pro obě budovy výhodou. Avšak tím boj nebyl vyřízen. Vyšly v „Nár. Listech“ další články, a to dne 26. srpna 1904 „Otázka staveb na pozemcích slupských“, ve kterém ohlášeno, že „stanovisko hygienické“, jež zaujalo ředitelství nalezince a porodnice, bylo v plném dosahu přijato a obhájeno také zemskou zdravotní radou, které celá záležitost k dobrozdání byla předložena“; a další článek dne 4. září 1904 „Slupské pozemky“ se stejnou tendencí. Jsa tehda rektorem české university podal jsem k obhájení zájmů universitních a k orientaci veřejnosti rozklad celé otázky v obširném článku v „Nár. Listech“ dne 9. září 1904 „Otázka stavby českých ústavů universitních na pozemcích slupských“ (Audiatur et altera pars). Diskusse ve veřejných listech byla článkem tímto ukončena, povolení ke stavbě uděleno, tak že po zadání stavby mohlo rokem 1905 s pracemi stavebními býti započato.

Stavbu provedl v letech 1905-1907 p. inženýr Frt. Zvěřina, ve stavební komisi byli p. vrchní stavební rada Rudolf Vomáčka, stavební rada Ludvík Labler a inženýr Jan Gerstl. Za provedení stavby, jež se všeobecně uznává nejen jakožto velmi účelné nýbrž též velmi úhledné a pěkné, jest česká universita všem těmto jmenovaným velkými díky zavázána. Zásluhy o stavbu mají též referent c. k. místodržitelství dvorní rada Jindřich rytíř z Geitlerů a pozdější referent Karel Ardelt (nyní c. k. ministeriální rada ve Vídni). S vděčností opravdovou vzpomínám též ochoty, s jakou se mi v ministerstvu vyučování i ve stavebním departementu ministerstva vnitra při četných mých osobních intervencích, jež se provedení stavby týkaly, vždy přicházelo vstříc. Vzpomínám též vydatné pomoci, kterou jsem při vnitřním zařizování ústavu našel u prof. B. Kučery; měli jsme spolu o každé otázce napřed porady velmi četné a důkladné.

Dne 13. ledna 1908 konala se v ústavu první experimentální přednáška a tím byla činnost vědecká zde zahájena. Dne 9. července 1908 počil ústav svou návštěvou J. E. p.

místodržitel hrabě Coudenhove, jemuž rektor university, dvorní rada prof. Dr. Goll, vzdal díky za živý zájem, který stavbě fysikálního ústavu vždy věnoval. Ústav navštívily též sbory profesorské a to dne 15. května sbor profesorský fakulty filosofické, 9. července fakulty lékařské, a 27. dubna 1908 fakulty právnické s rektorem prof. Dr. Heyrovským v čele. Po ukončení stavby ústavu fysikálního přikročeno záhy ke stavbě druhého ústavu mathematicko-fysikálního, avšak se změnou velmi závažnou. Můj návrh, aby do této druhé budovy přijat byl ústav pro mineralogii, kterýžto návrh jsem ve sboru profesorském vždy důrazně hájil, v průběhu jednání (mezi tím, co se ústav fysikální dostavoval) byl zvrácen a rozhodnuto, aby místo mineralogie tam byla umístěna zoologie. Privil jsem, že změna tato byla velmi závažnou. Vskutku ústav pro mineralogii měl býti relativně malým, ústav pro zoologii jest velmi velkým. Změnou touto, která se stala proti dispozicím, jež jsem jako stálý referent universitní o stavbách ústavů přírodovědeckých proponoval a pro kterou jsem se dalšího spolupůsobení vzdal, nastala v této sousední budově stísněnost a přeplněnost přes to, že rozměry její musily býti voleny značně větší, než u fysikálního ústavu. A přece dle původní intence měly obě budovy býti asi stejně veliké. Zoologie potřebuje ovšem místností daleko větších a četnějších než mineralogie. Následek tohoto umístění byl pak tak, že když se v dolejší části pozemků slupských vedle ústavu chemického stavěla budova pro ústavy zbývající, mineralogii, geologii, geografii a j., bylo zde místa nadbytek, takže stavební plocha nebyla než jen z části využitkována; jedna část, východní, zůstala nezastavenou a zůstane tak na dlouhou dobu. Architektonické uzavření budovy v této části jeví se proto méně výhodným.

Budiž ke konci ještě uvedeno, jaký náklad stavba nového fysikálního ústavu vyžadovala. Bylo vydáno:

na stavbu	K 565.890.—
na stavební režii	„ 27.300.—
na vnitřní zařízení	„ 121.616.—
na vědecké zařízení	„ 150.000.—
Dohromady	K 864.806.—

Stavba připadla do doby, kdy se stavělo poměrně ještě laciněji; proto jeví se úhrnný náklad velmi mírným. Za dnů našich byl by náklad o třetinu vyšší.